

บันทึก

เรื่อง โอนที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินให้แก่วัดบางเตยกลาง
ตำบลบางเตย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี

กรมที่ดินได้มีหนังสือ ที่ มท.๐๖๐๗/๑๐๖๑๗ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า จังหวัดปทุมธานีได้แจ้งกรมที่ดินว่าวัดบางเตยกลาง ขอให้ถอนสภาพลาร่างสาธารณประโยชน์ที่ได้หมดสภาพและประชาชนเลิกใช้แล้ว ซึ่งมีเนื้อที่ ประมาณ ๔๐ ตารางวา เพื่อโอนให้แก่วัด โดยชี้แจงว่าลาร่างดังกล่าวตั้งอยู่ระหว่างที่ดินโฉนดที่ ๒๔๗๐ ตำบลบางเตย อำเภอสสามโคก ซึ่งเป็นที่ดินของวัดกับที่ดินโฉนดที่ ๕๘๐๘ ซึ่งเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัด เป็นอุปสรรคต่อการปลูกสร้างขยายวัดและอาจเป็นการขัดต่อวินัยสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีพิจารณาแล้วเห็นควรดำเนินการให้ตามที่วัดบางเตยกลางขอ กรมที่ดินได้พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยจึงได้ร่างพระราชบัญญัติโอนที่ดินดังกล่าวให้แก่วัดบางเตยกลางเสนอให้คณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยพิจารณา แต่คณะอนุกรรมการดังกล่าวเห็นว่า กรณีนี้จะต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพที่ดินตามมาตรา ๘ (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดินก่อน แล้วจึงตราเป็นพระราชบัญญัติโอนที่ดินให้แก่วัดภายหลัง กรมที่ดินจึงได้ร่างพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพที่ดินเสนอให้คณะกรรมการร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยพิจารณาคณะกรรมการดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า การโอนที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินให้แก่นิติบุคคลอาจทำให้ ๒ ประการ คือ ตราพระราชบัญญัติโอนที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินให้แก่นิติบุคคลตามมาตรา ๑๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตราพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามมาตรา ๘ (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดินก่อน เพราะที่ดินหมดสภาพไปเองและราษฎรได้เลิกใช้แล้วและเมื่อถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้ว จึงตราพระราชบัญญัติโอนที่ดินแต่เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานต่อไป ขอให้กรมที่ดินเสนอเรื่องนี้ให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาก่อน กรมที่ดินจึงขอหารือว่า หากตราพระราชบัญญัติโอนที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินให้แก่วัดบางเตยกลางตามมาตรา ๑๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยไม่ถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามมาตรา ๘ (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จะขัดต่อกฎหมายหรือไม่ หรือควรดำเนินการประการใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้ประชุมปรึกษาปัญหาที่กรมที่ดินหรือมาโดยมีผู้แทนกรมที่ดินเข้าร่วมชี้แจงแล้ว ได้ข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงของผู้แทนกรมที่ดินประกอบกับเอกสารที่ได้รับจากผู้แทน ดังต่อไปนี้

๑. ลาร่างสาธารณประโยชน์ที่วัดบางเตยกลางประสงค์จะขอให้โอนให้แก่วัดนี้

ตั้งอยู่ระหว่างที่ดินตามโฉนดที่ ๒๔๗๐ กับที่ดินตามโฉนดที่ ๕๘๐๘ ในท้องที่ตำบลบางเตย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่ดินตามโฉนดทั้ง ๒ นี้ ในปัจจุบันเป็นของวัดบางเตยกลาง ปรากฏว่าตามคำชี้แจงของผู้แทนกรมที่ดินประกอบกับสำนวนการสอบสวนเจ้าของที่ดินข้างเคียง รวม ๕ รายที่ผู้แทนกรมที่ดินเสนอเพื่อประกอบการพิจารณา นายทองดี โตใหญ่ เจ้าของที่ดินเดิม ที่มีที่ดินติดต่อกับวัดบางเตยกลางเป็นผู้ชดเชยในที่ดินของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แสดงเขต ระหว่างที่ดินของตนกับที่ดินของวัดบางเตยกลาง ต่อมาเมื่อได้มีการรังวัดออกโฉนดที่ดินทั้ง ๒ แปลงนี้ในภายหลัง ได้แสดงว่าลำรางนี้อยู่นอกเขตโฉนดที่ดินของนายทองดี โตใหญ่ กล่าวคือ อยู่ระหว่างที่ดินตามโฉนดที่ ๒๔๗๐ ซึ่งเป็นที่ดินของวัดบางเตยกลางกับที่ดินตามโฉนดที่ ๕๘๐๘ ซึ่งเป็นที่ดินของนายทองดี โตใหญ่ โดยในโฉนดที่ดินได้ระบุไว้ว่าลำรางนี้เป็นลำราง สาธารณประโยชน์ ต่อมาเมื่อนายทองดี โตใหญ่ ได้ยกกรรมสิทธิ์ที่ดินตามโฉนดที่ ๕๘๐๘ ให้แก่ วัดบางเตยกลาง ลำรางนี้จึงไม่มีผู้ดูแลและตั้งขึ้นจนไม่มีสภาพเป็นลำรางอีก วัดบางเตยกลางจึง ขอให้โอนที่ดินอันเป็นลำรางนี้แก่วัดบางเตยกลาง

๒. คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้พิจารณา ปัญหาดังกล่าวในคราวการประชุมเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๔ แล้วมีความเห็นว่า มีข้อที่น่าจะ พิจารณาในเบื้องต้นว่า ลำรางนี้เป็นลำรางสาธารณประโยชน์อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามที่กรมที่ดินอ้างหรือไม่ เพราะหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าลำรางนี้มีใช่ เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้ว วัดบางเตยกลางก็อาจจะได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ที่ดินในบริเวณลำ รางนี้โดยเพียงแต่ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินเท่านั้น ไม่ จำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติโอนที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินให้แก่วัดบางเตย กลาง จึงได้มอบหมายให้ผู้แทนกรมที่ดินไปดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับลำรางนี้ให้ ชัดเจนแล้วตอบยืนยันเป็นหลักฐานว่า ลำรางดังกล่าวนี้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชน ใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือไม่

๓. กรมที่ดินได้มีหนังสือ ที่ มท.๐๖๐๗/๒๖๔๔๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๒๔ ชี้แจงว่า ได้ขอให้จังหวัดปทุมธานีสอบสวนเพิ่มเติมตามประเด็นที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ประสงค์แล้ว ได้ความจากนายมนต์ โตใหญ่ บุตรนายทองดี โต ใหญ่ และบุคคลอื่นซึ่งมีที่ดินใกล้เคียงและทราบประวัติลำรางนี้ว่า ขณะขุดลำรางนี้ นายทองดี โต ใหญ่ มีความประสงค์จะใช้แสดงเขตระหว่างที่ดินของวัดบางเตยกลางกับที่ดินของตน เมื่อขุดลำ รางแล้วก็ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดใช้ประโยชน์ลำรางนี้แต่อย่างใด ปัจจุบันลำรางดังกล่าวไม่มีสภาพเป็น ลำรางแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) จึงขอให้กรมที่ดินยืนยัน ความเห็นในประเด็นที่ว่าลำรางที่จะโอนให้แก่วัดบางเตยกลางนี้เป็นลำรางสาธารณประโยชน์ หรือไม่ก่อน ต่อมากรมที่ดินจึงได้มีหนังสือ ที่ มท.๐๖๐๗/๑/๗๔๕๕ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๕ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏจากคำให้การของบุตรนายทองดี โตใหญ่ ว่า นาย ทองดี โตใหญ่ มีเจตนาที่จะขุดลอกลำรางนี้ขึ้นเพื่อให้ระบุในโฉนดว่าเป็นลำรางสาธารณประโยชน์ เช่นนี้ แม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์ในเบื้องต้นเพื่อเป็นการแสดงเขตระหว่างที่ดินของตนกับที่ดินของวัด บางเตยกลาง และไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดใช้ประโยชน์ลำรางนี้เมื่อได้ทำการขุดขึ้นแล้วก็ตาม ก็น่าจะถือ

ได้ว่า นายทองดี โตใหญ่ ได้อุทิศลําร้างที่ดินขุดนี้เป็นลําร้างสาธารณประโยชน์โดยปริยายแล้ว เพราะการขุดออกโฉนดที่ดินของ นายทองดี โตใหญ่ ซึ่งกระทำภายหลังจากการขุดลําร้างแล้ว ปรากฏว่ามีได้นําร้างวัดเอาที่ดินส่วนที่เป็นลําร้างมาออกโฉนดที่ดินด้วย รวมทั้งโฉนดที่ดินและระวางแผนที่ระบุว่า เป็นลําร้างสาธารณประโยชน์ ดังนั้น กรมที่ดินจึงเห็นว่าลําร้างดังกล่าวนี้เป็นลําร้างสาธารณประโยชน์

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ในขณะนี้จะปรากฏว่า นายทองดี โตใหญ่ เจ้าของที่ดินรายนี้ได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว แต่ตามพยานหลักฐานอันได้แก่คำพยานบุคคลหลายปากซึ่งจังหวัดปทุมธานีได้สอบสวนไว้ คือ นายมณี โตใหญ่ บุตรของนายทองดี โตใหญ่ กับบุคคลผู้เป็นเจ้าของที่ดินข้างเคียงลําร้างอีกหลายปากให้การตอกันว่า นายทองดี โตใหญ่ ได้อุทิศลําร้างประโยชน์ ดังนั้น จึงรับฟังได้ว่า นายทองดี โตใหญ่ ได้อุทิศลําร้างซึ่งขุดขึ้นในที่ดินของตนให้เป็นลําร้างสาธารณประโยชน์ตามที่กรมที่ดินรายงานและถือได้ว่า ลําร้างดังกล่าวเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยการอุทิศของผู้เป็นเจ้าของ เมื่อปรากฏว่าภายหลังที่นายทองดี โตใหญ่ ขุดลําร้างนี้ขึ้นแล้ว ไม่มีผู้ใดใช้ประโยชน์ลําร้างนี้แต่อย่างใด ต่อมานายทองดี โตใหญ่ ก็ได้ยกกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนตามโฉนดที่ ๕๘๐๘ ให้แก่วัดบางเตยกลางแล้ว ตั้งแต่นั้นมาก็ไม่มีผู้ใดดูแลขุดลอกลําร้างอีกจนในปัจจุบันนี้ลําร้างนั้นได้ตื้นเขินและไม่มีสภาพเป็นลําร้างแล้ว โดยเหตุนี้ เมื่อกรมที่ดินประสงค์จะดำเนินการโอนที่ดินอันเป็นสาธารณประโยชน์ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามมาตรา ๑๓๐๔^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้แก่วัดบางเตยกลาง ตามที่จังหวัดปทุมธานีเสนอมา ก็สามารถกระทำได้ตามมาตรา ๑๓๐๕^๒ แห่งประมวลกฎหมายดังกล่าว คือ ตราเป็นพระราชบัญญัติโอนที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในบริเวณลําร้างดังกล่าวให้แก่วัดบางเตยกลาง โดยไม่มีเหตุจำเป็นต้องดำเนินการถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามมาตรา ๘ (๑)^๓ แห่งประมวล

^๑ มาตรา ๑๓๐๔ สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่น ตามกฎหมายที่ดิน

(๒) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(๓) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อมและโรงทหาร สำนักราชการบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์

^๒ มาตรา ๑๓๐๕ ทรัพย์สินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นจะโอนแก่กันได้เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายเฉพาะหรือพระราชกฤษฎีกา

^๓ มาตรา ๘ บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ได้

ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมืองอาจถูกถอนสภาพหรือโอนไปเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่นหรือนำไปจัดเพื่อประชาชนได้ในกรณีดังต่อไปนี้

กฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เสียก่อนแต่อย่างใด

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์
(นายอมร จันทรสมบูรณ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤษภาคม ๒๕๒๕

(๑) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจัดหาที่ดินมา ให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทนแล้ว การถอนสภาพหรือโอนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ที่ดินนั้น หรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามอำนาจกฎหมายอื่นแล้ว การถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

(๒) ที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมืองใด ถ้าทบวงการเมืองนั้นเลิกใช้ หรือไม่ต้องการหวงห้ามหรือสงวนต่อไป เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพแล้ว คณะรัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ใช้หรือจัดหาประโยชน์ก็ได้ แต่ถ้าจะโอนต่อไปยังเอกชนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ และถ้าจะนำไปจัดเพื่อประชาชนตามประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

การตราพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาตามวรรคสอง ให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินแนบท้ายพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย